

TERUGBLIK OP DE JAARLIJKSE UNESCO BIJeenKOMST VOOR IMMATERIEEL ERFGOED: 18.COM, 4-9 DECEMBER 2023, KASANE (BOTSWANA)

De UNESCO 2003 Conventie voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed vierde in 2023 zijn 20ste verjaardag. De jaarlijkse bijeenkomst van het Intergouvernementeel Comité van de 2003 Conventie stond daarom in het teken van feest én reflectie: hoever staan we vandaag met de inzet van deze internationale samenwerking rond levend erfgoed? En hoe kijken we de toekomst van deze Conventie tegemoet? Jorijn Neyrinck, coördinator van Werkplaats immaterieel erfgoed en UNESCO facilitator volgde de jaarlijkse UNESCO 2003 bijeenkomst en deelt ervaringen van ter plaatse en een blik op de ontwikkelingen:

Welkom in Botswana

De jaarlijkse bijeenkomst is telkens te gast bij één van de 24 lidstaten die op dat ogenblik deel uitmaken van het intergouvernementeel comité dat de Conventie bestuurt. Met Afrika als één van de twee globale UNESCO-prioriteiten als VN-organisatie voor cultuur, educatie, wetenschap en communicatie (de tweede prioriteit is 'gender'), werd in 2023 voluit gegaan voor een feest-editie in een Afrikaanse lidstaat: Botswana.

En het werd een memorabele UNESCO-bijeenkomst daar in Kasane, die vele deelnemers zich nog lang zullen herinneren. Al is het om velerlei redenen die op het eerste zicht weinig uitstaans lijken te hebben met internationale samenwerking rond immaterieel erfgoed. Of misschien toch? Want, als de wereld verzamelen blaast in Zuidelijk Afrika te midden een uitgestrekt natuurgebied langs de Chobe rivier - die tegelijk de grens en het drielandpunt vormt tussen Namibië, Zimbabwe en Botswana - draaien allerlei evidenties van internationale conferenties plots heel wat minder vanzelfsprekend uit.

Het werd aldus een bijeenkomst op het ritme van de plaatselijke infrastructuur en mogelijkheden: de UNESCO venue raakte pas een dag na de officiële start klaar om de deelnemers te verwelkomen; delegaties van overal ter wereld liepen onderweg naar bestemming Kasane verdraagde vluchten en gemiste aansluitingen, en verloren of vertraagde valiezen op; de vergadersessies kampten met stroomstoringen en haperende internetverbindingen, mank lopende montages van klank en videoschermen; en als kers op de taart brak het regenseizoen aan met hevige regenval die euforisch onthaald werd (PULA!) maar ook instant de vergaderzaal omturnde tot een drassige festivalsite met lekkende tentzeilen waar de vele honderden deelnemers zich via houten loopplanken door de drassige vlakte en tussen olijk ploeterende wrattenzwijnen heen bewogen.

Flexibiliteit en relativering werden zo tot codewoorden van 18.COM verheven. Maar geen moment zou het de feeststemming bederven.

Als vervangprogramma voor de eerste vergaderdag laste gastland Botswana een viering met de president in. En de ganse agenda werd door voorzitter H.E. Mustaq Moorad de dagen daarna vakkundig aangedreven om alsnog tijdig af te ronden, zodat alle internationale gasten ten volle de natuurpracht zouden beleven en het safari-toerisme boosten.

Alle onvoorziene omstandigheden ten spijt, charmeerde Kasane de ruim 900 UNESCO deelnemers. En tegen het eind van de week scandeerde de volgepakte tent vol overgave méé: 'PULA!'.
PULA! betekent 'regen' maar ook 'zegen'. Het is een gelukwens dus. En het is tegelijk ook de naam van de munteenheid in Botswana, en siert de vlag van het land.

20 jaar 2003 Conventie

Het 20-jarige jubileum gaf aanleiding om te vieren, maar zeker ook om stil te staan bij de afgelegde weg en realisaties tot dusver, en om te reflecteren op de toekomst van de 2003 Conventie tijdens de 18.COM meeting.

Wereldwijde game-changer in het denken over erfgoed

Deze Conventie heeft de manier waarop we over erfgoed denken wereldwijd radicaal veranderd. Het begrip van cultureel erfgoed is breder geworden, en we erkennen vandaag dat erfgoed ook leeft - dat het gezongen, geschreven, beluisterd en belichaamd kan worden. Ieder van ons draagt een deel van dit erfgoed in zich en borgt het. Deze Conventie is de voorbije twintig jaar opgebloeid tot een krachtig instrument voor het floreren van levend erfgoed, culturele diversiteit en lokale identiteiten, praktijken, kennis en knowhow in de context van globalisering en razendsnelle evoluties. Vandaag de dag laat de 2003 Conventie de stemmen van miljoenen beoefenaars en leden van lokale gemeenschappen over de hele wereld weerklinken. Hun vaardigheden, rituelen en tradities worden nu erkend en ondersteund door de internationale gemeenschap. Mensen, gemeenschappen en groepen - veelal lokale en indigenous communities - zijn al 20 jaar het kloppend hart van deze conventie. De UNESCO 2003 Conventie bracht - naast grote zichtbaarheid en bewustzijn voor levend erfgoed - in de meeste landen ook beleidskaders voor het borgen van immaterieel erfgoed, en tal van andere acties en programma's met zich mee.

Feest!

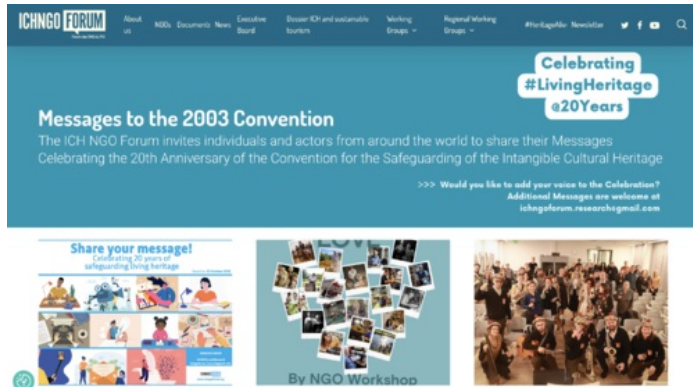
Op de 18.COM meeting in Botswana werd tijd uitgetrokken voor een **ceremonie** om met alle aanwezigen de '20th anniversary' van de UNESCO 2003 Conventie te vieren: met anekdotes en getuigenissen, optredens van

muzikanten en dansende kinderen, speeches en videofragmenten...
PULA! Voor de volgende 20 jaren van de UNESCO 2003 Conventie.

Maar de **campagne voor de 20ste verjaardag** liep ook eerder al het hele jaar lang. Onder het motto **'We are #LivingHeritage'** lanceerde UNESCO in het voorjaar van 2023 immers een brede oproep en uitnodiging (<http://ich.unesco.org/en/anniversary>) naar overheden, ngo's, universiteiten, erfgoedgemeenschappen en iedereen die levend erfgoed een warm hart toedraagt om jubileumactiviteiten te organiseren en mee te doen met de sociale mediacampagne van UNESCO met de hashtag #LivingHeritage. Zo werden wereldwijd vele honderden acties opgezet doorheen het jaar.

Een ander initiatief voor de 20ste verjaardag werd tijdens de General Conference van UNESCO in november 2023 gelanceerd: zo zal **17 oktober**, de dag waarop de Conventie in 2003 het levenslicht zag, voortaan als **Internationale dag van het Immaterieel Cultureel Erfgoed** in de kijker staan.

Ten slotte waren er dit jaar ook allerlei **initiatieven vanuit de samenleving**. De 2003 Conventie staat van bij de start voor participatie, met de gemeenschappen, groepen en individuen die de erfgoedpraktijken beoefenen, beleven en doorgeven in het hart van alle inzet.

Het internationale **ICH NGO Forum** lanceerde zo dit najaar een brede open uitnodiging om **'Messages to the Convention'** in te sturen, en publiceerde alle inzendingen gebundeld op een speciale webpagina: <http://www.ichngoforum.org/messages-to-the-convention/>

De boodschappen kwamen vanuit alle uithoeken van de wereld, van allerlei spelers (ngo's, academici, UNESCO facilitatoren, erfgoedgemeenschappen, beleidsmedewerkers, ...) en in allerlei vormen en formaten: poëzie, zang, brieven, artikels, videoboodschappen, enzovoort. Voor de ceremonie tijdens de 18.COM bijeenkomst werd het NGO Forum daarop uitgenodigd om een korte compilatie-video te presenteren van deze Messages. Die video kan je hier bekijken: http://youtu.be/Le7_ID5rabs.

Vanuit de wereldwijde Wiki-community werd dit jaar op hun beurt ingezet met de campagne **'Wiki Loves Living Heritage'**. Deze campagne bracht een reeks initiatieven op gang in vele continenten en landen - van Finland en België via Singapore tot Canada en Chili. Meer dan honderd inventarissen van immaterieel erfgoed zijn naar Wikidata gebracht om ze toegankelijker te maken. Zo zijn er nu meer dan 5.300 levend erfgoedelementen uit deze inventarissen beschreven in Wikidata, en er zijn bijna 22.000 Wikipedia-artikelen over geschreven in 271 verschillende talen. In verschillende delen van de wereld zijn ook evenementen en fotowedstrijden georganiseerd. De Europese fotowedstrijd leverde 1700 foto's en focuste op het borgen van dit levende erfgoed. Al deze foto's zijn nu openlijk beschikbaar op Wikimedia Commons. Neem hier een kijkje: http://meta.wikimedia.org/wiki/Wiki_Loves_Living_Heritage

Met **Werkplaats immaterieel erfgoed** waren we zelf internationaal volop mee trekker bij deze beide laatste initiatieven. Maar ook in **Vlaanderen** zelf zetten we volop in op de **Wiki campagne**, met steun van de Vlaamse Unesco Commissie en samen met het Departement CJM en met vele partners, en met mooie resultaten!

Hier kan je de verschillende wiki-initiatieven in Vlaanderen verkennen:

- <http://immaterieelerfgoed.be/nl/nieuws/wiki-loves-living-heritage-in-vlaanderen>
- http://meta.wikimedia.org/wiki/Wiki_Loves_Living_Heritage/Intangible_Cultural_Heritage_of_Belgiumhttps://meta.wikimedia.org/wiki/Wiki_Loves_Living_Heritage/Intangible_Cultural_Heritage_of_Belgium

De weg vooruit?

Unleashing the power of living heritage for sustainable development and peace

2023 werd evenwel méér dan een feestjaar. Het werd meteen ook een jaar van aangekondigde verandering en verschuivingen in de koers van de Conventie.

Tijdens de 18.COM meeting in Botswana werd dat bekrachtigd in diverse agendapunten en beslissingen.

Zo was er tijdens de zomer van 2023 een tweedaagse Global Meeting op 25 en 26 juli 2023 in Seoul rond het thema 'De kracht van levend erfgoed ontginnen voor duurzame ontwikkeling en vrede'.

Vooraanstaande denkers, beleidsmakers, actoren uit het maatschappelijk middenveld, deskundigen en vertegenwoordigers van gemeenschappen uit de hele wereld bespraken de uitdagingen waar de wereld voor staat en de buitengewone kracht van levend erfgoed om hierop te reageren. De Visie van Seoul die daaruit voortgekomen is, maakt de balans op van 20 jaar implementatie van de Conventie en presenteert een reeks concrete acties die nodig zijn om de kracht van levend erfgoed aan te wenden om duurzame ontwikkeling en vrede te waarborgen, solidariteit en inclusie te versterken, biodiversiteit en oceanen te behouden en te reageren op gezondheids-, sociale en economische crisissen.

Hier kan je de Seoul visie lezen: <http://ich.unesco.org/en/seoul-vision-01330>.

Eind november 2023 was er dan ook nog de 'Naples conference', die ook voluit de kaart van duurzaamheid trekt bij het nadenken hoe we willen omgaan met erfgoed in de 21ste eeuw: Voor de eerste keer heeft UNESCO experts die gespecialiseerd zijn in zowel materieel als levend erfgoed samengebracht op een internationale conferentie. Dit culmineerde in de goedkeuring van de 'Napels Oproep' (Naples Appeal), die er bij de UNESCO lidstaten op aandringt om nauw samen te werken met lokale en 'indigenous' gemeenschappen bij de ontwikkeling van beleidslijnen voor het beheer van erfgoed sites, alsook inzet op het dichterbij mekaar brengen van de Werelderfgoed Conventie van 1972 en de Immaterieel Erfgoed Conventie van 2003 in de komende jaren. Hier kan je de Naples Appeal vinden:

http://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2023/11/UNESCO_CALL_FOR_ACTION_NAPLES.pdf

Hiermee samenhangend werd op de 18.COM agenda ook in het vooruitzicht gesteld om de komende jaren te werken naar een geïntegreerde rapportering rond het uitvoeren van de verschillende Culturele Conventies in de lidstaten, en dit opnieuw in het licht van hun gedeelde inzet op duurzame ontwikkeling en de opvolging van de MONDIACULT doelen waarin een 4-jarig mondiaal rapport rond cultuurbeleid wordt vooropgezet.

Hier kan je de voorgestelde werkwijze rond de aangepaste rapportering vinden: http://ich.unesco.org/doc/src/LHE-23-18.COM-7.c_Rev_EN.docx

verder aan de slag wil met de economische dimensies bij het borgen van immaterieel erfgoed.

Hier kan je meer info vinden: <http://ich.unesco.org/en/livelihoods-01315>

De 'Seoul Visie' bouwt op haar beurt voort op de MONDIACULT Declaratie die in 2022 door 150 staten is aangenomen tijdens de UNESCO-wereldconferentie over cultuurbeleid en duurzame ontwikkeling. MONDIACULT doet oproep om cultuur te erkennen als een mondiaal publiek goed, en om het belang te erkennen van levend erfgoed dat aan elke dimensie van duurzaamheid raakt. De inzet is om cultuur, levend erfgoed inclusief, niet alleen te erkennen als een fundamenteel recht, maar ook als een belangrijke pijler van duurzaamheid als zodanig.

Economie, klimaatverandering & stedelijkheid Thema's in ontwikkeling

Tijdens 18.COM werden ook verschillende thematische initiatieven rond immaterieel erfgoed besproken. In 2021 is het UNESCO secretariaat immers begonnen met het verkennen van thematische vraagstukken rond:

- economische dimensies van het borgen van immaterieel erfgoed,
- klimaatverandering en borgen van immaterieel cultureel erfgoed,
- borgen van immaterieel cultureel erfgoed in stedelijke contexten.

De ontwikkeling van deze thematische initiatieven weerspiegelt opnieuw het groeiende bewustzijn op nationaal en internationaal niveau van de belangrijke rol van cultuur in duurzame ontwikkeling. Het onderzoekt hoe immaterieel erfgoed fungeert in bv. welzijn, stedelijk samenleven, duurzaam ondernemen, omgaan met klimaatrampen en noodsituaties, enzovoort. Het beantwoordt de vragen van lidstaten en andere stakeholders hoe ze praktisch en conceptueel aan de slag kunnen gaan hiermee.

Alle drie de trajecten zijn werk in progress. Maar voor het economische vraagstuk werd in 2023 veel werk verzet en een eerste concrete uitkomst gedeeld. Een expertenteam (waarbij Vlaamse experte Jorijn Neyrinck) ging aan de slag om een 'Guidance Note' klaar te stomen. Deze leidraad bevat overkoepelende principes om de economische dimensies bij het plannen van borging te begeleiden. De Guidance Note richt zich expliciet naar allerlei mogelijke betrokken actoren en stakeholders: bv. beleid, ngo's, ondernemers, ... en responsabiliseert om steeds in samenspraak met de directe betrokkenen en in de geest van de Ethische Principes van de 2003 Conventie (samen) te werken.

In de komende jaren zullen praktische tools, methodes, strategieën en afwegingskaders volgen voor iedereen die

Zorgen voor morgen: Artikel 18 van de 2003 Conventie 'Programmes, projects and activities for the safeguarding of ICH'

De jongste jaren is heel wat tijd en energie gegaan naar het evalueren en optimaliseren van de Lijsten van de 2003 Conventie. Uitkomst daarvan is vooral dat er nu lichtere en eenvoudigere processen uitgewerkt zijn, bv. voor

nominatiedossiers, uitbreiden of inkrimpen van multinationale dossiers, verschuiven van erfgoed tussen Lijsten, een uitgewerkte procedure voor het opvolgen en/of schrappen van erfgoed van de Lijsten bij problemen (terugdenkend aan Aalst Carnaval bv.), en dergelijke ...

Maar er reste nog wel denkwerk rond de derde en laatste Lijst van de Conventie: het Register van Goede Borgingspraktijken. Of, beter gezegd, eigenlijk rond 'Artikel 18' van de UNESCO 2003 Conventie. Want wie aandachtig is, stelt vast dat het daar eigenlijk over veel méér kan gaan dan de Lijst of het Register van Goede Borgingspraktijken in zijn huidige vorm zoals we die vandaag kennen.

In 2023 is die reflectie volop gevoerd, nadat een aantal liefhebbers en experts wezen op het (onderbenutte) potentieel om Artikel 18 van de Conventie breder in te zetten en uit te rollen, ruimer dan het Register van Goede Borgingspraktijken.

In het voorjaar werd een internationale expert-meeting georganiseerd in Stockholm om de denkoefening te voeren, waarbij Marc Jacobs vanuit België als expert méé de reflectie voedde. Tijdens een open werksessie in het UNESCO hoofdkwartier op 4-6 juli 2023 in Parijs konden geïnteresseerde stakeholders van de Conventie vervolgens op de voorstellen van de expertmeeting doorwerken.

De voorstellen die uit dit intensieve reflectietraject resulteerden, werden op de 18.COM meeting door het Comité volmondig goedgekeurd. De uitkomst is tweevoudig:

- Er zijn vanaf nu vereenvoudigde en licht aangepaste criteria voor het voordragen van Goede Borgingspraktijken voor het Register
- Er zal een online platform ontwikkeld worden waar op een ruimere manier goede borgingservaringen gedeeld kunnen worden.

Vooraf het online platform genereert straks misschien wel écht nieuwe kansen en ontwikkelingen ... De deur wordt hier immers meer dan ooit tevoren op een kier gezet om allerlei spelers sterker te activeren en betrekken in het werken met de Conventie: geaccrediteerde ngo's, UNESCO leerstoelen, facilitatoren, ...

Eentje om in het oog te houden!

Nominaties vanuit Vlaanderen

Inclusie en duurzaamheid

Op 18.COM stonden ook twee nominaties vanuit Vlaanderen op de agenda:

De Geelse Gezinsverpleging werd als voorbeeldpraktijk op het 'Register van Goede Borgingspraktijken' geplaatst.

Traditionele irrigatie (Lommel) prijkt voortaan op de 'Representatieve Lijst van het Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid'.

Naadloos aansluitend op de internationale ontwikkelingen, gaat het tweemaal om praktijken die volop verbeelden en ervaringen delen vanuit Vlaanderen waarin immaterieel erfgoed inspireert en heel concreet bijdraagt aan duurzaam (samen)leven:

Traditionele irrigatie

Traditionele irrigatie van grasland - in Vlaanderen ook wel **witteren** genoemd - is een eeuwenoude landbouwtechniek, waarbij stromend water via sloten en greppels tot op het grasland wordt geleid. Witteraars gebruiken enkel de zwaartekracht en de natuurlijke stroming van het water, zonder inzet van pompsystemen. In grote delen van Europa werd grasland vanaf de vroege middeleeuwen tot diep in de twintigste eeuw op deze manier bevoeid, ook bij ons in België. Door het gebruik van kunstmest en door de opkomst van moderne landbouwmachines en -technieken verdwenen deze praktijken grotendeels.

Om de kennis en kunde over witteren op internationaal vlak te borgen, werkten zeven landen samen aan een uitgebreid dossier voor de UNESCO Representatieve Lijst. Beoefenaars uit België, Oostenrijk, Duitsland, Italië, Luxemburg, Nederland en Zwitserland, begeleid door experts, ngo's, natuurparken en overheidsinstanties.

'De plaatsing op de Representatieve Lijst is een mooie bekroning van een intensief en internationaal traject,' aldus Chantal Bisschop, aanspreekpunt immaterieel erfgoed bij Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG). 'Maar vooral een belangrijke erkenning van een duurzame, energieonafhankelijke en op biodiversiteit gerichte oplossing voor de watervoorziening in de landbouw.' Dit traject onderstreept het belang van samenwerking en kennisdeling. Daarnaast laat het zien hoe duurzaamheid hand in hand kan gaan met erfgoed.

Meer lezen over witteren? Neem een kijkje op de [website van Water & Land](#).

Zie je de witteraars van Lommel graag eens bezig? Bekijk dan [de documentaire over deze traditionele techniek](#) of dompel je onder in hun verhalen met de [podcastreeks 'Water en Land'](#).

Afbeelding: Zoeven uitgraven met zoefschup. © Albert Mertens.

De Geelse Gezinsverpleging als zorgmodel en borgingspraktijk: een voorbeeld voor de wereld

De Geelse Gezinsverpleging is een hedendaags, professioneel psychiatrisch zorgmodel én een voorbeeld van hoe immaterieel erfgoed al eeuwenlang een gemeenschap aanzet tot zorg dragen. Al meer dan zevenhonderd jaar worden psychisch kwetsbare mensen opgenomen in Geelse gastgezinnen. De traditie ontstond in de dertiende eeuw uit de devotie voor Sint-Dimpna, patrones van de geesteszieken. Meer dan honderdertig gezinnen, die het OPZ Geel professioneel ondersteunt, brengen dit zorgmodel dagelijks in de praktijk.

Geelse Gezinsverpleging is een mooie vorm van gedeelde zorg. 'Door UNESCO erkenning wordt het een nog breder gedeeld thema', aldus algemeen directeur van het OPZ Geel Hans Verbiest. Ook Greet Vandepierre, voorzitter van de Gezinsverplegingsraad beaamt dat dit veel betekent voor de pleeggezinnen die zich dag in, dag uit inzetten voor hun pleeggast(en) en dat vaak als iets gewoons beschouwen. Maar het is niet gewoon. Het biedt kwetsbare mensen de kans een waardevol leven te leiden in een gewoon gezin.

Voor het nominatiedossier kregen de stad, het OPZ Geel, de gezinsverplegingsraad en de erfgoeddienst Stuifzand hulp van de erfgoedexperts van Histories, PARCUM, Werkplaats immaterieel erfgoed en het Departement Cultuur. Zo was Janna Lefeverre, coördinator cultureel erfgoed bij Stuifzand, samen met Arno Beunen, beleidsmedewerker internationaal cultureel erfgoedbeleid van Departement Cultuur, Jeugd, en Media van de Vlaamse Overheid, aanwezig op het beslissingsmoment in Botswana om Geel en de Geelse Gezinsverpleging te vertegenwoordigen.

Met veel trots vertelde Janna op de UNESCO bijeenkomst in Botswana over de Geelse Gezinsverpleging en het zorgzame ecosysteem dat de Gelenaren uitbouwden en koesteren. Dat ook zorg een traditie kan zijn, tonen we in Geel.

Méér lezen?

- [Geelse Gezinsverpleging op de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed](#)
- [Geelse Gezinsverpleging op het Register van goede borgingspraktijken](#)
- Artikel in Psyche <http://immaterieelerfgoed.be/files/attachments/2328/Psyche-Geelse-gezinsverpleging.pdf>
- Geelse Gezinsverpleging op de UNESCO website <http://ich.unesco.org/en/BSP/safeguarding-foster-care-heritage-in-the-merciful-city-of-geel-a-community-based-care-model-00622>

Lees ook: <http://immaterieelerfgoed.be/nl/nieuws/twee-unesco-erkenningen-voor-belgische-immaterieel-erfgoedpraktijken>

Afbeelding: © OPZ Geel, 2021

Andere nieuwkomers op de UNESCO 2003 Lijsten

In totaal werden tijdens 18.COM 55 nieuwe culturele praktijken op de UNESCO Lijsten ingeschreven:

- 6 praktijken werden opgenomen in de lijst van Immaterieel Erfgoed dat Dringende Borging nodig heeft
- 45 praktijken werden opgenomen in de Representatieve Lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed van de mensheid
- 4 praktijken werden opgenomen in het Register van Goede borgingspraktijken.

Met deze nieuwe inschrijvingen erbij vormen 730 culturele praktijken verspreid over 145 landen nu het levende erfgoed van UNESCO.

Hoogst uitzonderlijk deze editie was dat voor het allereerst alle voorgestelde nominatiedossiers op de vergadering een positief advies van de Evaluation Body hadden meegekregen, waardoor ditmaal geen discussies over de nominaties nodig bleken. De feeststemming was zo compleet.

Bij meer dan de helft van de praktijken die dit jaar ingeschreven werden, gaat het om technieken en knowhow die binnen de familie doorgegeven worden, van generatie op generatie. Het duidt hoezeer levend erfgoed afhangt van overdracht tussen mensen, en vaak ook in familiecontext. De sleutelrol van vrouwen in het voortzetten en doorgeven van culturele praktijken staan centraal in de nieuwe praktijken op de UNESCO Lijsten. Vrouwen kwamen zo voor het voetlicht in deze sessie als ware hoeders van tradities, die vaak ook een bron van emancipatie en empowerment zijn.

Zo werd 'vroedkunde: kennis, vaardigheden en praktijken' dit jaar als multinationaal dossier opgenomen, in een kleurrijke samenwerking tussen landen van diverse regio's in de wereld - Colombia, Cyprus, Duitsland, Kirgizië, Luxemburg, Nigeria, Slovenië en Togo. Wie weet ook iets voor België om met de netwerken van vroedvrouwen en thuisbevalcultuur bij aan te sluiten in de nabije toekomst?

Dit jaar heeft het comité verder voor het eerst sinds 2008 ook een recordaantal van 10 culturele praktijken uit Afrika ten zuiden van de Sahara ingeschreven. Het geeft aan dat alle regio's van de wereld deze Conventie nu hebben omarmd en dynamiek en capaciteit ontwikkelden om hun praktijken in te schrijven.

UNESCO verwelkomt ook **12 multinationale inschrijvingen** dit jaar, waarbij deze conventie een belangrijke katalysator vormt voor culturele dialoog over de grenzen heen.

Bij de 55 praktijken die op de UNESCO Lijsten zijn toegevoegd, kan je ook enkele **erfgoedpraktijken ontdekken die in Vlaanderen volop leven** en reeds als immaterieel erfgoed geregistreerd werden door erfgoedgemeenschappen:

Kijk bijvoorbeeld eens naar

- Iftar/Eftari/iftor
  - Op de UNESCO Lijst: <http://ich.unesco.org/en/RL/iftar-iftari-iftor-and-its-socio-cultural-traditions-01984>
  - Op immaterieelerfgoed.be <http://immaterieelerfgoed.be/nl/erfgoedderen/internationale-iftar> <http://immaterieelerfgoed.be/nl/erfgoedderen/samen-de-vassten-breken-in-beringen>
- Dabke dansen
  - Op de UNESCO Lijst: <http://ich.unesco.org/en/RL/dabkeh-traditional-dance-in-palestine-01998>
  - Op immaterieelerfgoed.be <http://immaterieelerfgoed.be/nl/erfgoedderen/dabke-dansen-in-brussel-centrum> <http://immaterieelerfgoed.be/nl/erfgoedderen/orkidea-dabke>
- Glasblazen
  - Op de UNESCO Lijst: <http://ich.unesco.org/en/RL/knowledge-craft-and-skills-of-handmade-glass-production-01961>
  - In een Meester-Leerlingtraject in Vlaanderen: <http://immaterieelerfgoed.be/nl/leertrajecten/glasblazen-leren-leren>

Experts vanuit Vlaanderen in de UNESCO Evaluation Body

Ten slotte was dit ook het vierde en laatste jaar waarop een NGO uit Vlaanderen lid was van de prestigieuze UNESCO Evaluation Body: het 12-koppige internationale expert adviesorgaan dat advies formuleert over elk van deze UNESCO nominatiedossiers. **Werkplaats immaterieel erfgoed zetelde 4 jaar als expert lid in deze Evaluation Body** (in de persoon van Jorijn Neyrinck en Kia Tsakiridis) en behandelde zo bijna 250 dossiers. Tijdens dit laatste jaar hadden we met **Kia Tsakiridis** zelfs de eer om het **mandaat van 'Rapporteur' van de Evaluation Body** op te nemen.

Netwerken in actie op 18.COM

Net als andere jaren waren ook in Botswana dit jaar een hele reeks activiteiten en side-events in de marge van de officiële UNESCO vergadering van het Intergovernmental Committee. Het ICH NGO Forum organiseerde zijn jaarlijkse Symposium de zondag voorafgaand aan 18.COM (<http://ich.unesco.org/en/news/ich-ngo-forum-gathered-for-its-yearly-symposium-on-the-eve-of-18com-13505>) en had een drukke kalender vol werkgroepvergaderingen doorheen de hele week, het netwerk van UNESCO leerstoelhouders kwam bijeen, de UNESCO facilitatoren voor capaciteitsopbouw rond de Conventie maakten kennis met vele nieuw getrainde leden in het netwerk dit jaar en ook de komst van een aantal jonge collega's die met jongere doelgroepen aan de slag willen gaan, ... De Committee meetings zijn zo meer dan ooit ook een platform waar de ruimere dynamiek van allerlei stakeholders samenkomt in netwerken, overleg en kiemende nieuwe projecten en ontwikkelingen. http://ich.unesco.org/doc/src/Rev.4_EN.docx

Boeken en leestips

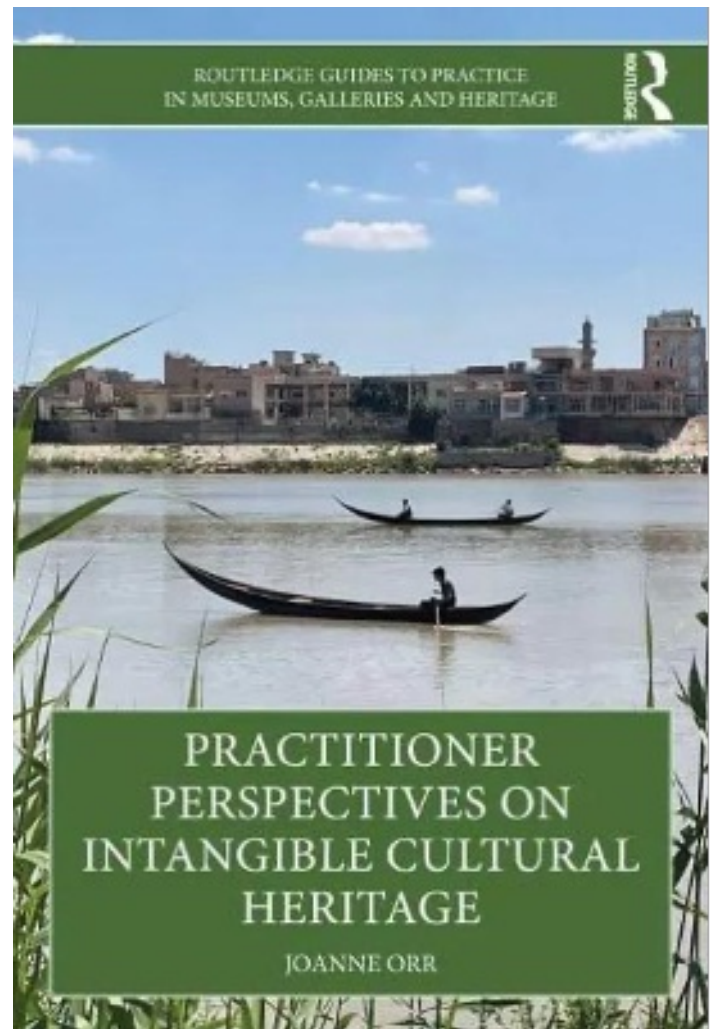
Ongetwijfeld ook geïnspireerd door de verjaardag van de Conventie, werden op 18.COM door meerdere collega's ook enkele interessante nieuwe publicaties gepresenteerd. Warm aanbevolen:

Practitioner Perspectives on Intangible Cultural Heritage - Routledge Guides to Practice in Museums, Galleries and Heritage

Auteur: Joanne Orr

Het boek biedt een toegankelijke en praktijkvriendelijke inleiding op het werken met immaterieel cultureel erfgoed. Het boek vat de belangrijkste evoluties en verkent de lopende debatten en veranderingen.

Routledge: <http://www.routledge.com/Practitioner-Perspectives-on-Intangible-Cultural-Heritage/Orr/p/book/9780367682521>

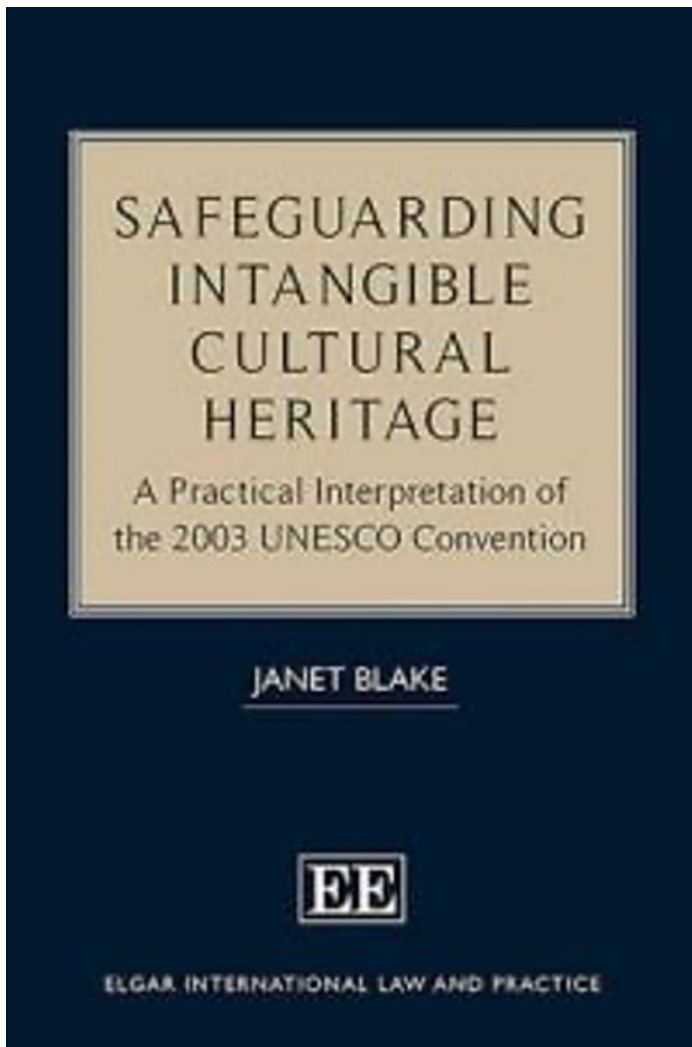

Safeguarding Intangible Cultural Heritage. A Practical Interpretation of the 2003 UNESCO Convention

Auteur: Janet Blake, Department of Human Rights Law, University of Shahid Beheshti, Iran

Dit boek presenteert een gedetailleerde analyse van de verschillende benaderingen en maatregelen voor de uitvoering van de UNESCO 2003 Conventie, en biedt een praktische interpretatie van de Conventie gebaseerd op de ervaring van lidstaten en andere actoren. Het boek biedt een multi-stakeholdersperspectief en belicht ook de wisselwerking tussen deze Conventie en andere internationale instrumenten m.b.t. mensenrechten en duurzame ontwikkeling.

Elgar International Law and Practice series <http://www.e-elgar.com/shop/gbp/safeguarding-intangible-cultural-heritage-9781800371903.html>

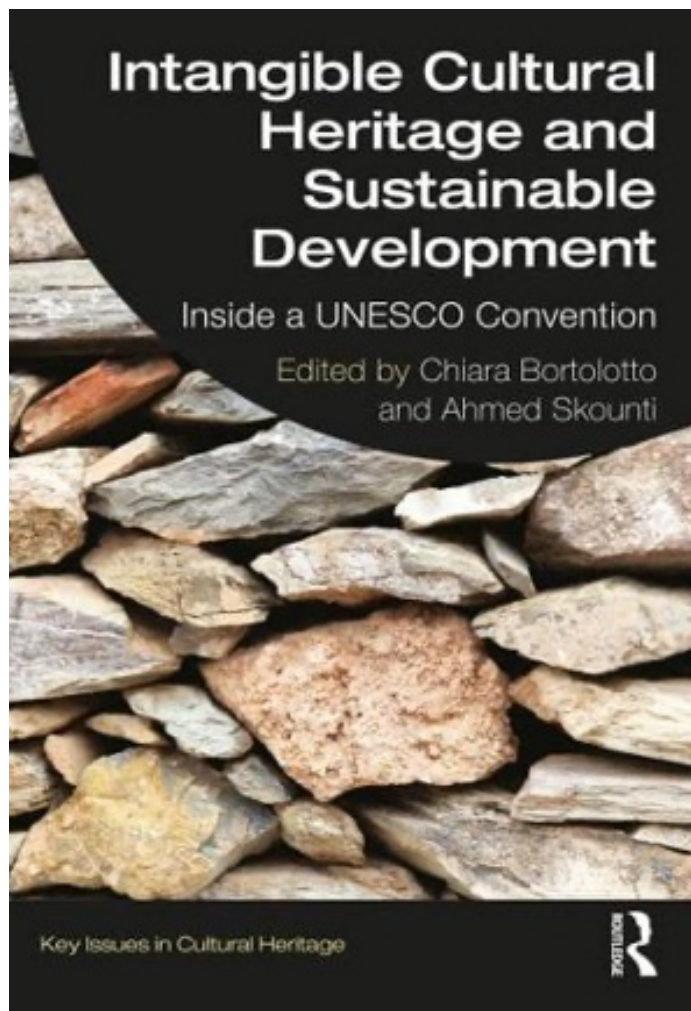
Intangible Cultural Heritage and Sustainable Development Inside a UNESCO Convention

Redactie: Chiara Bortolotto and Ahmed Skounti

Dit boek onderzoekt de theoretische en praktische implicaties van de vervlechting tussen immaterieel erfgoed en duurzame ontwikkeling. Het stelt de vraag hoe de inzet op duurzame ontwikkeling de grenzen van het erfgoedgebied verlegt en de aanvaarde opvattingen over het sociale gebruik van erfgoed op de helling zetten. De auteurs (waarbij o.m. Marc Jacobs, vanuit zijn inzet in de Belgische delegatie in het Intergouvernementeel Comité) komen uit verschillende contexten en disciplinaire achtergronden, en zijn zowel actief als wetenschappers en als insiders in de uitvoering van de Conventie, wat een uniek analytisch perspectief biedt dat gebaseerd is op een engagement uit de eerste hand met de praktijken van de Conventie.

Routledge: <http://www.routledge.com/Intangible-Cultural-Heritage-and-Sustainable-Development-Inside-a-UNESCO/Bortolotto-Skounti/p/book/9781032154336>

Op naar volgend jaar

De volgende bijeenkomst (19.COM) gaat door in Paraguay van 2 tot 7 december 2024. We delen ook dan weer heel graag verslag met jullie!

De Conventie anno 2023: enkele feiten en cijfers

In 2023 hebben **181 landen** de **UNESCO 2003 Conventie** voor het borgen van het immaterieel cultureel erfgoed **geratificeerd**, en de UNESCO Lijsten voor immaterieel erfgoed brengen ondertussen meer dan 730 praktijken samen.

Op de **Lijst van immaterieel cultureel erfgoed dat dringende borging** nodig heeft (Urgent Safeguarding List) werden 82 elementen ingeschreven.

Het **Register van goede borgingspraktijken** is 37 programma's rijk.

De **Representatieve Lijst** van het Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid telt 611 elementen uit ruim 140 landen, waaronder 80 multinationale erfgoedpraktijken.

De voorbije twintig jaar is er vanuit het UNESCO Fonds voor Immaterieel Cultureel Erfgoed **meer dan 11,6 miljoen Amerikaanse dollars** toegekend ter ondersteuning **van 140 projecten in meer dan 72 landen**.

Meer dan **3200 personen** zijn overheen de jaren door UNESCO opgeleid tot **facilitator in het mondiale programma voor capaciteitsopbouw van de 2003 Conventie**, en er werden al **meer dan 300 trainingen gerealiseerd in meer dan 100 landen**. In **België tellen we twee van deze UNESCO facilitatoren: Marc Jacobs en Jorijn Neyrinck** die zich sinds vele jaren inzetten voor de opleiding en vorming van talloze collega's in binnen- en buitenland. Meer dan **3.500 deelnemers** schreven zich in voor de **online training (MOOC) over levend erfgoed en duurzame ontwikkeling** die door UNESCO in 2021 werd ontwikkeld.

<http://www.unesco.org/en/articles/unesco-celebrates-20-years-living-heritage-adding-55-new-inscriptions-its-list>

Trefwoord:

[UNESCO](#)

Meer weten: